

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.1.1.30>

POJĘCIE I CYWILNOPRAWNY CHARAKTER TECHNOLOGII PRZETWARZANIA W CHMURZE

Elvira Yevlakhova

aspirantka Katedry Prawa Cywilnego I Narodowego Uniwersytetu Prawniczego imienia

Jaroslawa Mądrego (Charków, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-7216-6582

e-mail: aiupovaer@gmail.com

Adnotacja. Ten artykuł koncentruje się na badaniu natury prawnej technologii przetwarzania w chmurze. W tej pracy omówiono pojęcie i cywilnoprawny charakter technologii przetwarzania w chmurze. Przeprowadzono analizę międzynarodowych aktów, projektów ustaw i źródeł doktrynalnych dotyczących tej kwestii. Artykuł bada projekt Ustawy Ukrainy „O usługach w chmurze”. Przeprowadzana jest analiza międzynarodowych doświadczeń w zakresie regulacji prawnych dotyczących korzystania z technologii przetwarzania w chmurze. Praca proponuje własną definicję pojęcia technologii przetwarzania w chmurze. Poruszane są problematyczne kwestie rozwiązywania sporów cywilnych dotyczących wykorzystania technologii przetwarzania w chmurze. W artykule zbadano znane podejścia do określania jurysdykcji sądowej w celu rozwiązania sporu dotyczącego świadczenia usług w chmurze. Bada się cywilnoprawny charakter technologii przetwarzania w chmurze, porównując opinie krajowych naukowców na temat jej istoty.

Słowa kluczowe: technologie przetwarzania w chmurze, charakter cywilnoprawny, projekt ustawy, umowa cywilnoprawna.

THE CONCEPT AND LEGAL CIVIL NATURE OF CLOUD COMPUTING TECHNOLOGIES

Elvira Yevlakhova

Postgraduate Student at the Department of Civil Law № 1

Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-7216-6582

e-mail: aiupovaer@gmail.com

Abstract. This article is devoted to the study of the legal nature of cloud computing technologies. This paper considers the concept and civil nature of cloud computing technologies. An analysis of international acts, bills and doctrinal sources on this issue is carried out. The article examines the draft Law of Ukraine “On Cloud Services”. The analysis of international experience in the legal regulation of the use of cloud computing technologies is carried out. The paper proposes its own definition of the concept of cloud computing technologies. The problematic issue of resolving civil disputes regarding the use of cloud computing technologies is considered. The article examines the known approaches to determining judicial jurisdiction to resolve a dispute over the provision of cloud services. The civil law nature of the nature of cloud computing technologies is studied by comparing the opinions of domestic scientists on its essence.

Key words: cloud computing technologies, civil nature, bill, civil law contract.

ПОНЯТТЯ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ТЕХНОЛОГІЙ ХМАРНИХ ОБЧИСЛЕНЬ

Ельвіра Євлахова

аспірантка кафедри цивільного права № 1

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-7216-6582

e-mail: aiupovaer@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена дослідженню правової природи технологій хмарних обчислень. У роботі розглядається поняття та цивільно-правова природа технологій хмарних обчислень. Здійснюється аналіз міжнародних актів, законопроектів і доктринальних джерел із цього питання. У статті досліджується проект Закону України «Про хмарні послуги». Аналізується міжнародний досвід із правового регулювання використання технологій хмарних обчислень. У роботі пропонується власне визначення поняття технологій хмарних обчислень. Розглядаються проблемні питання вирішення цивільних спорів щодо використання технологій хмарних обчислень. У статті досліджуються відомі підходи до визначення судової юрисдикції для вирішення спору щодо надання хмарних послуг, а також цивільно-правова природа технологій хмарних обчислень шляхом порівняння думок вітчизняних вчених щодо її сутності.

Ключові слова: технології хмарних обчислень, цивільно-правова природа, законопроект, цивільно-правовий договір.

Вступ. Через стрімкий розвиток інформаційних технологій і їх високу ефективність використання у різних сферах життя суспільства належне правове регулювання є важливим завданням держави для захисту прав і свобод фізичних і юридичних осіб.

За останні десять років хмарні технології стали одними з найбільш перспективних засобів обчислення й обробки інформації, що викликають інтерес у публічній і приватній сфері.

Це пояснюється тим, що вони дозволяють отримати доступ до обчислювальних ресурсів дистанційно, з мінімальними витратами часу та фінансів, за відсутності необхідності придбання власного устаткування.

Що стосується правового регулювання використання технологій хмарних обчислень, то за відсутності спеціалізованого нормативно-правового акта це питання залишається невирішеним.

По-перше, нині не існує єдиного поняття технологій хмарних обчислень, міжнародні акти та доктринальні джерела містять різні його визначення.

По-друге, серед науковців досі тривають суперечки щодо цивільно-правової природи надання хмарних послуг.

Із цього випливає, що дослідження теми залишається актуальним через невелику кількість праць вчених і відсутність норм, які регулюють відносини щодо використання технологій хмарних обчислень.

Метою роботи є визначення поняття технологій хмарних обчислень і дослідження їх цивільно-правової природи.

Методом наукового дослідження є загальнофілософський метод, оскільки він дозволяє всебічно дослідити питання, а також розглянути різні підходи до його розуміння.

Основна частина. Щодо поняття хмарних технологій, то для його визначення можна звернутися до стратегії Європейської комісії «Розкриття потенціалу хмарних обчислень у Європі». Відповідно до положень цієї стратегії поняття «хмарні обчислення» визначено як зберігання, обробку та використання даних на дистанційно розташованих комп'ютерах шляхом отримання доступу через Інтернет (Хатько, 2016: 174).

Також доволі широке визначення пропонується NIST (The National Institute of Standards and Technology), відповідно до змісту якого технологія хмарного обчислення – модель надання широкого і зручного мережевого доступу до загального пулу керованих обчислювальних ресурсів і їх послуг (наприклад, мереж, серверів, систем зберігання, додатків і сервісів), які можуть бути швидко надані або звільнені з мінімальними зусиллями із системи управління за необхідності забезпечення взаємодії із провайдером послуг (сервіс-провайдером)» (Mell, 2009: 173).

У свою чергу, у проекті Закону України «Про хмарні послуги» від 20 грудня 2019 р. на законодавчому рівні пропонується визначити поняття технологій хмарних обчислень як технології забезпечення дистанційного доступу на вимогу до хмарної інфраструктури через електронні комунікаційні мережі (Чігіна, 2015: 21). Крім того, у цьому законопроекті робиться акцент на тому, що сторонами відносин є користувач і надавач послуг (провайдер), тобто вони мають цивільно-правовий характер.

Також неможливо не звернути увагу на визначення, яке пропонує Р.С. Еннан. Учений зазначає, що на сучасному етапі сукупність хмарних послуг можна поділити на три основні категорії, котрі можуть поділятися на менші групи:

- інфраструктури як сервіс;
- платформа як сервіс;
- програмне забезпечення як сервіс (Еннан, 2016: 47).

Дійсно, необхідно розуміти, що хмарними обчисленнями не можна назвати всі послуги, які надаються через мережу Інтернет.

Так, наприклад, інфраструктура як послуга означає передавання в оренду обчислювальних потужностей, але не фізично, а віртуально. У свою чергу, платформа як послуга складається з одного чи кількох віртуальних серверів зі встановленими операційними системами та спеціалізованими додатками, котрі добирають згідно з інтересами користувача, а програмне забезпечення як послуга надає можливість користуватися програмним забезпеченням провайдера, що здійснює «хмарні» обчислення віддалено через Інтернет (Еннан, 2016: 48).

Також технології хмарних обчислень визначають як модель надання зручного мережевого доступу у режимі «на вимогу» до колективно використовуюваного набору налаштовуваних параметрів обчислювальних ресурсів (наприклад, мереж, серверів, сховищ даних, додатків і / або сервісів), які користувач може оперативним чином задіяти під свої задачі та вивільнити при зведенні до мінімуму числа взаємодій із постачальником послуги або власних управлінських зусиль (Піхурець, 2019: 196).

Проаналізувавши різні визначення поняття технологій хмарних обчислень, можемо зробити висновок, що ними є технології щодо надання доступу користувачеві з боку провайдера до хмарної інфраструктури, тобто до певного обсягу обчислювальних ресурсів.

Розглядаючи цивільно-правову природу технологій хмарних обчислень, необхідно розуміти, що відносини у площині цивільного права ґрунтуються на укладенні договорів, проте єдиного розуміння серед науковців і в законодавстві різних країн правової природи договорів у сфері хмарних технологій не існує.

Тут варто звернути увагу на думку Н.В. Чігіної. Вчена вважає, що обрання юрисдикції для вирішення спорів, які виникають у правовідносинах із використання хмарних технологій, залишається на розсуд сторін і має бути закріпленим у відповідному договорі про надання послуг (Чігіна, 2015: 21). Дійсно, договір надання послуг є одним із найбільш наближених за своїми ознаками договорів до надання доступу до хмарних інфраструктур, оскільки предметом є послуги, які споживаються у процесі виконання.

Крім того, важливо також звернути увагу на договір оренди. О.К. Юдін зазначає: відносини з надання доступу до хмарних інфраструктур полягають у тому, що користувач отримує необхідний пакет послуг тільки в той момент, коли він йому потрібен, і оплачує тільки кількість придбаних функцій (Юдін, 2014: 305). Тобто користувач винаймає частину обчислювальних можливостей провайдера на час, необхідний для виконання його завдань, сплачуючи відповідну плату.

Також залишається невирішеним питання щодо судової юрисдикції для вирішення спорів, які можуть виникнути під час надання послуг із хмарних обчислень.

О.В. Піхурець зазначає, що до цієї проблеми застосовуються декілька підходів:

– за місцезнаходженням відповідача, але проблемою залишається встановлення точного місцезнаходження відповідача (це має бути місце діяльності відповідача чи місцезнаходження сервера, де зберігаються або обробляються дані користувача);

– за місцезнаходженням майна (сервера, дата-центру) відповідача, але і тут є проблема стосовно наявності використання та розміщення декількох серверів у різних країнах. Так, у 2009 р. корпорація Google отримала патент на датацентр морського базування з розміщенням на судні з перебуванням у нейтральних водах (нині їх декілька). Таким чином цей об'єкт взагалі виведено за межі юрисдикції будь-якої держави світу;

– за місцем, звідки може бути здійснено доступ до хмарних технологій (Піхурець, 2019: 198).

Із цього випливає, що, окрім прийняття національного акта, призначенням якого було би регулювання відносин щодо надання хмарних послуг, важливим залишається також їх міжнародне регулювання. Закони держав можуть різнитися за своїм змістом, а тому питання юрисдикції доцільно буде врегулювати за допомогою міжнародного акта.

Висновки. Нині немає чітких правил надання хмарних послуг на законодавчому рівні, що свідчить про відсутність стандартів складання договорів між користувачем і постачальником послуг, адже кожна модель розгортання хмари вимагає характерних відмінностей у договорі. Також слід розуміти, що використання технологій хмарних обчислень передбачає не просто обчислення за допомогою мережі Інтернет, а також включає в себе послуги щодо інфраструктури, платформи та програмного забезпечення. У свою чергу, дані, які користувач надає провайдеру для обчислення, можуть стосуватися інформації з обмеженим доступом, що вимагає від провайдера дотримання законодавства про захист інформації та відповідних дій щодо їх безпеки.

Список використаних джерел:

1. Хатько А. Можливості використання хмарних обчислень у системі інформаційного забезпечення хортингу. *Теорія і методика хортингу*. 2016. Вип. 5. С. 173–180. URL: file:///C:/Users/dimad/Downloads/Tmh_2016_5_24.pdf
2. Mell P. Grance T. Effectively and Securely Using the Cloud Computing Paradigm. *National Institute of Standards and Technology, Information Technology Laboratory*. 2009. URL: http://csrc.nist.gov/groups/SNS/cloudcomputing/cloud-computing-v26.ppt.
3. Чігіна Н.В. Поняття та основні правові проблеми упорядкування відносин у сфері хмарних технологій. *Правова інформатика*. 2015. Вип. 2. С. 17–24. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/tsvvpoh_46_2_2015_0.pdf.
4. Еннан Р.Є. Формування правових засад використання «хмарних» технологій у мережі інтернет. *Часопис цивільної*. 2016. Вип. 26. С. 46–50. URL: file:///C:/Users/dimad/Downloads/Chac_2017_26_12%20(1).pdf
5. Піхурець О.В. Правові аспекти використання «хмарних технологій» URL: file:///C:/Users/dimad/Downloads/NB0L6qOP37_u23CeHUdtGpKDaEeI2G%20(2).pdf.
6. Юдін О.К. Нормативно-правові аспекти використання хмарних технологій. *Наукоємні технології*. 2014. Вип. 3. С. 303–307. URL: http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/SBT/article/viewFile/7405/8441.

References:

1. Khatko A. Mozhlivosti vykorystannia khmarnykh obchyslen u systemi informatsiinoho zabezpechennia khortynhu [Possibilities of using cloud computing in the system of information support of hortling]. *Theory and methods of hortling*. 2016. Vip. 5. P. 173–180. URL: file:///C:/Users/dimad/Downloads/Tmh_2016_5_24.pdf.
2. Mell P. Grance T. Effectively and Securely Using the Cloud Computing Paradigm. *National Institute of Standards and Technology, Information Technology Laboratory*. 2009. URL: http://csrc.nist.gov/groups/SNS/cloudcomputing/cloud-computing-v26.ppt.
3. Chigina N.V. Mozhlivosti vykorystannia khmarnykh obchyslen u systemi informatsiinoho zabezpechennia khortynhu [Concepts and main legal problems of regulating relations in the field of cloud technologies]. *Legal Informatics*. 2015. Vip. 2. P. 17–24. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/tsvvpoh_46_2_2015_0.pdf.
4. Annan R.E. Mozhlivosti vykorystannia khmarnykh obchyslen u systemi informatsiinoho zabezpechennia khortynhu [Formation of legal bases for the use of “cloud” technologies on the Internet]. *Journal of Civilization*. 2016. Vip. 26. P. 46–50. URL: file:///C:/Users/dimad/Downloads/Chac_2017_26_12%20(1).pdf.
5. Pihurets O.V. Pravovi aspekty vykorystannia “khmarnykh tekhnolohii” [Legal aspects of using cloud technologies]. URL: file:///C:/Users/dimad/Downloads/NB0L6qOP37_u23CeHUdtGpKDaEeI2G%20(2).pdf.
6. Yudin O.K. Normatyvno-pravovi aspekty vykorystannia khmarnykh tekhnolohii [Regulatory aspects of the use of cloud technologies]. *Science-intensive technologies*. 2014. Vip. 3. P. 303–307 URL: http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/SBT/article/viewFile/7405/8441.